

НОВ БЪЛГАРСКИ УНИВЕРСИТЕТ
Департамент „Театър”

АСЯ ХРИСТОВА ИВАНОВА

**Музика, движение и изображение в практиката и
обучението на актьора**

Реферативен текст към творческата дейност, представена по конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“.

(РЕЗЮМЕ)

София, 2019

Целта на настоящия текст е да представи творческите ми постижения в контекста на цялостната ми дейност като актьор и преподавател. Текстът има синтетичен характер, тъй като в него се свързват съдържателно досегашните ми изследвания върху методиката на преподаване и на развитие на сценичните средства на актьора. Тази практическа по своя характер работа е намерила своя израз в множеството проекти, изяви и обучения през годините, най-важните от които са разгледани подробно в изложението.

Основните дялове в изложението са два. Първият разглежда сценичните ми изяви и приносите ми във връзка с теоретичното поле, в което изследвам взаимовръзките между различните сценични средства на актьора. Спирам се на онези представления и дейности в професионалната ми практика като актриса, които категорично бележат нови подходи в развитието на театралната форма, адекватни на съвременните тенденции в областта на театралното изкуство. Представям тази творческа дейност от гледната точка на актьора, акцентирайки върху актьорската игра – натрупаните уменията и развиването на изразните средства.

Започвам с програмата „Бит“, защото за много от нас, първите възпитаници на програмата театър в НБУ, то има основополагаща роля. Автори на това мащабно изследване са режисьорът В.Вихърва и арх. З. Узунов. Работата по представлението „Бит“ прераства в изследователска програма, в която участвам почти от самото ѝ създаване. Освен като актриса в представленията „Бит“ и „Индже“, активностите ми в проекта включват още провеждане на тренингови сесии със студенти в контекста на методологията и философията на физическия театър (базирани на танц „Куда“ и др.), публични презентации, улични акции „Минувачът“, заснемане на видео презентации, участие в изследователски проект „Ритуал – театър – ритуал“, изготвяне на документация и др.

Една от основните изследователски цели на програмата, с която най-вече са свързани участието и приносите ми в нея, е изследване на взаимовръзките между игровите техники на ритуалния играч и психофизически техники на актьора-изпълнител на ниво тренинг, репетиционен процес, представление, освобождаване от представлението.

Друга дългосрочна изследователска програма на същия екип Вихърва & Узунов, където съм участвала активно като актьор-изпълнител е т.н. **PHONOPTIKFORM**. Направлението на програмата е свързано с употребите на медии и нови технологии в театъра, изследването на начини на взаимодействие между живото изпълнение на актьора и множество налични разказвателни структури и паралелни нива в представлението.

Търсенията и целите на програмата **PHONOPTIKFORM**, в тази съответстваща на световните тенденции посока, за пръв път се дефинират в представлението “Алпийско сияние” от Петер Турини реализирано през 1997г.(режисьор: Възкресия Вихърва;сценография: арх. Зарко Узунов;музика: Георги Арнаудов; участват: Ася Иванова, Христо Ботев, Невин Кадир, Цветомир Лазаров).

Други представления, включени в програмата и в които съм участвала като актриса са “Президентките”, „Лека нощ, мамо“, “Амарантос“ и “Ковачи”(последното е разгледано подробно в основния текст).

„Спектакълът умножава знаците и възможностите на текста, като го превръща в микс от радиотеатър, гротеска, кино и вариете. Всяка най-малка възможност за изпадане в битовото е заглушена с елегантна пародия на експресионистичен театър, миксиран с балкански темперамент, рекламни клишета от 50-те, черно-бяло кино, камери, които следят и преекспонират до огромни размери образите, бутафорни костюми и аксесоари, които ни въвеждат сякаш в фантастичната антиутопия, наречена „светлото европейско бъдеще“. Всичко това не без помощта на чудесната игра на актьорите Ася Иванова, Антоанета Петрова, Михаил Милчев, Росен Белов и студенти от програма „Театър“ – НБУ.“

Гергана Пирозова – статия в Капитал лайт от 6.12.2012г.

В обучителната програма на департамент Театър през различните години присъстваха курсове, чиято проблематика беше свързана с проблематиката заложена във **PHONOPTIKFORM**. Така, съвсем закономерно, с друг възпитаник на програма Театър, режисьорът Деан Дамяновски (Македония) продължихме търсенията в това направление в три представления – моноспектакълът „Баща ми, който действаше чрез кулинарни и други периоди“ от Елизабет Мазев, „Семейни гласове“¹ от Харолд Пинтер и „Огнено лице“² от Мариус фон Майенбург.

¹ постановка в Прилеп, Македония

² постановка в Струмица, Македония

В основния текст обръщам специално внимание на изграждането и работата с т.нар. „актьорска партитура“ – в сценичната ми практика и в обучението по актьорско майсторство.

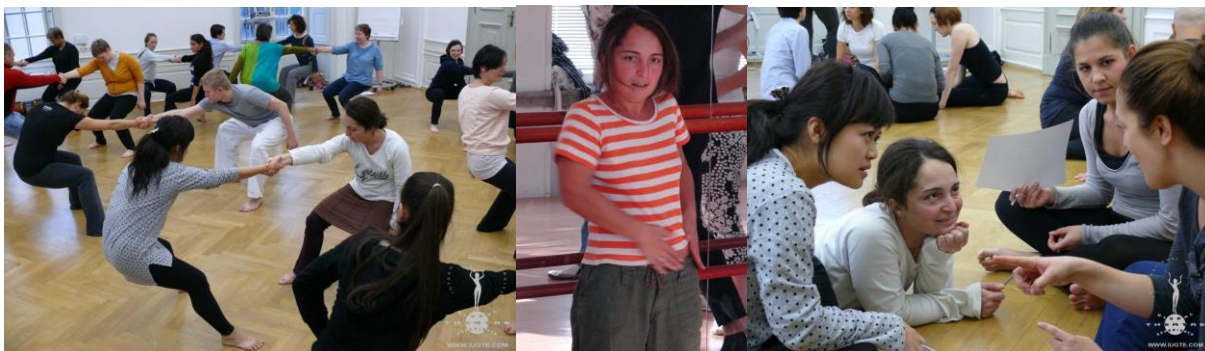
За пръв път в постановката „Индже“ създадохме солови и групови партитури. Някои от тях бяха с висока степен на абстрактност, близки до танца, а други, достатъчно конкретни и свързани с театралното действие. С помощта на провокации от страна на арх. Зарко Узунов, дефинирахме различни принципи за работа с една партитура и начини на взаимодействие между солист и група. Термини като трансляция и ротация навлязоха в речника на актьорите и на студентите от програма Театър, за да открием нови механизми на комуникация и изразни средства.

Търсенията в тази посока бяха доразвити, прецизирани и доведени до завършеност в трите издания на постановката „Вишневи сестри“ (на същия постановъчен екип). Първата премиера на спектакъла е през 2003г. на сцената на Сатиричен театър „Алеко Константинов

Театралната форма се базираше на три основни партитури – една обща за цялата група, три за малки групи от по трима актьора и индивидуални на всеки един актьор, техните модуляции и взаимодействие. Отделно от системата на движението, част от текста беше разработен от композитора Георги Арнаудов като музикална партитура, с фиксирани мелодика, времетраене и динамика на произнасяне на текста. Модулациите и взаимодействието между движенческите и музикална партитури и тяхното развитие по закони близки до тези на музикалната форма доведе до структура, съпоставима с вариационната или рондо форма (музикална форма с многократно повторение на главната тема, която се редува с други епизодични, обикновено контрастни построения) в музиката. Музикализацията на формата беше задълбочена и доразвита в следващите две премиери на постановката през 2014 и 2016 година (участието ми в тях е в постановъчния екип като втори режисьор).

Вторият дял от изложението е посветен на преподавателската ми дейност, в която работя по метода на физическия тренинг. Отделен акцент в този дял се поставя върху приноса ми в разработването на специфични упражнения, при които студентът по актьорско майсторство усвоява различни елементи от музикалната теория и ги използва за развитието на сценични техники и умения.

Повече от 20 години голяма част от професионалния ми живот е свързан с Нов български университет и департамент „Театър“. Като възпитаник на първия випуск на програма Театър имах възможността да бъда обучена в специфичен психофизически тренинг, който беше единствен по рода си в българския театрален контекст. Автори на тази програма са режисьорът Възкресия Вихърлова и арх. Зарко Узунув. Почти веднага след завършването на обучението ми бях поканена да водя отделни тренингови курсове, част от методологията на горепосочените автори. В последствие имах възможността да се запозная с различни методологии и да се обучавам в множество практически семинари в областта на физическия тренинг – Laban техника, Feldenkrais , Mime Corporeal, театър “No”, “ Playing with objects on stage” и др. Това обучение оказва голямо влияние върху изграждането ми като актриса и педагог. Така постепенно се изгради специфичния за обучението по театър в НБУ физически тренинг за актьори, който е основна част от преподавателската ми дейност.

През последните години професионалният ми интерес е насочен към взаимодействието между музика и театър. Този интерес е провокиран в голяма степен от солидното ми музикално образование, което ми дава възможност да имам една различна гледна точка и опит в изследователското поле на взаимодействието музика-театър. Част от курсовете, които в момента водя в програма Театър са свързани с преподаването на музикална теория на актьорите – ново предизвикателство в преподавателската ми дейност, също обект на представяне в основния текст.

В заключение бих искала да обобща приносните моменти в моята изследователската, практическа и преподавателска дейност:

1. Развитие на средства и принципи за работа във физическия театър.
2. Изследване на взаимодействието на актьора със съвременните медийни средства и нови технологии в театъра.
3. Музикализация на актьорските средства.
4. Разработване на конкретни курсове в НБУ, които внасят в българската театрална педагогика съвременни световни практики в областта на физическия тренинг.
5. Разработване на специфична методика за музикално обучение на актьори.

Изброените приноси са резултат от дългогодишната ми работа в академичната и театрална среда на НБУ. Те са следствие не само на моите индивидуални усилия и постижения, но и на общата работа и търсения на колегите и студентите от департамент „Театър“. Работата на актьора и преподавателя по актьорско майсторство е отворена за развитие във времето, поради което постиженията и приносите в определен момент се явяват основа и предпоставка за нови търсения, проекти и постижения.

Снимка от спектакъла „Алтийско сияние“, 1997г.,НДК,София